

**Wyrok z dnia 26 września 1996 r.
III ARN 41/96**

Osobę, która urodziła się i przebywała w obozie jenieckim nadzorowanym przez władze bezpieczeństwa III Rzeszy Niemieckiej, uznaje się za podlegającą represjom wojennym w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 1 lit b ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Adam Józefowicz, Sędziowie SN: Kazimierz Jaśkowski, Andrzej Kijowski, Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Włodzimierza Skoniecznego, po rozpoznaniu w dniu 26 września 1996 r. sprawy ze skargi Elżbiety R. na decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 12 grudnia 1994 r. [...] w przedmiocie odmowy przyznania uprawnień kombatanczkich, na skutek rewizji nadzwyczajnej Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Białymstoku z dnia 14 grudnia 1995 r. [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 12 grudnia 1994 r. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych odmówił Elżbiecie Marii R. przyznania uprawnień kombatanczkich na podstawie art. 3 pkt 1 w związku z ust. 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.). W uzasadnieniu stwierdził, że urodzenie się i pobyt w niewoli w obozie jenieckim w Zeithain od 6 stycznia 1945 r. do zakończenia wojny, nie był spowodowany działalnością kombatanczką ubiegającej się, "ale zrzędzeniem losu", tam bowiem przebywała po upadku Powstania Warszawskiego jej matka Irena R.

Rozpoznając sprawę wskutek skargi Elżbiety R., Naczelny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 14 grudnia 1995 r. uchylił zaskarżoną decyzję i zasądził od organu administracyjnego na rzecz skarżącej 10 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, przyjmując iż materialnoprawną podstawę rozstrzygnięcia w tej sprawie stanowi art. 4 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r., a Elżbiecie R., jako osobie urodzonej w obozie jenieckim na terenie Niemiec, przysługują takie same uprawnienia, jak osobom urodzonym w więzieniu lub łagrze w b. ZSRR, stosownie do art. 4 ust. 1 pkt 3 lit. a lub b ustawy o kombatantach...

Powyższy wyrok zaskarżył rewizją nadzwyczajną Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego i zarzucając rażące naruszenie art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. b, art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.),

art. 209 Kodeksu postępowania administracyjnego w związku z art. 68 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. Nr 74, poz. 368 ze zm.) wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu-Ośrodkowi Zamiejscowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania. Wbrew odmiennym twierdzeniom Sądu, w świetle art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o kombatantach nie można przyjąć, aby osobom urodzonym w obozie jenieckim na terenie Niemiec przysługiwały takie same uprawnienia, jak osobom urodzonym w więzieniu lub łagrze w ZSRR. W sprawie wymagało zbadania, czy występują przesłanki określone w art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o kombatantach, skoro skarżąca przebywała w obozie jenieckim w Zeithain w Niemczech od 6 stycznia 1945 r. Od 25 sierpnia 1944 r. nadzór nad obozami jeńców wojennych w Niemczech przejął Reichsführer SS. Wyjaśnić więc należało, czy obóz ten był hitlerowskim miejscem odosobnienia w myśl cytowanego przepisu, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna nie jest uzasadniona, a zaskarżony wyrok - mimo błędnego uzasadnienia w części dotyczącej podstawy prawnej rozstrzygnięcia - jest trafny.

Wnioskodawczyni urodziła się w obozie jenieckim w Zeithain w Niemczech, gdzie została osadzona jej matka Irena R., członek Armii Krajowej, uczestnik Powstania Warszawskiego. W obozie tym przebywała do zakończenia wojny. Okoliczności te wymagają oceny na tle ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) dla przesądzenia, czy dają one podstawę do przyjęcia BBpodlegania represjom wojennym&&.

Stanowisko Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, iż urodzenie się i pobyt w niewoli w obozie jenieckim BBspowodowane zrządzeniem losu&& nie jest działalnością kombatancką w rozumieniu art. 3 pkt 1 w związku z art. 1 ust. 2 ustawy o kombatantach, jest trafne. Pomija ono jednak, że powołana wyżej ustawa obejmuje swym zakresem także osoby będące ofiarami represji wojennych i okresu powojennego. Rozpoznanie zatem wymagało, czy urodzenie i pobyt w obozie jenieckim można uznać za podleganie represjom wojennym w myśl art. 4 ust. 1 ustawy. Przepis ten definiuje represje wojenne między innymi jako okresy przebywania z przyczyn politycznych, narodowościowych, religijnych i rasowych: w hitlerowskich więzieniach, obozach koncentracyjnych i ośrodkach zagłady, w innych miejscach odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa, w więzieniach i łagrach ZSRR, na przymusowych zesłaniach i deportacji w ZSRR (art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. a i b oraz pkt 3 lit. a i b omawianej ustawy). Z wykładni gramatycznej tego przepisu niewątpliwie wynika, że podstawą uznania skarżącej za osobę podlegającą represjom w czasie pobytu w obozie jenieckim w Niemczech, nie może być art. 4 ust. 1 pkt 3 lit. a i b, skoro odnosi się on do okresów przebywania w więzieniach i łagrach oraz na przymusowych zesłaniach i deportacji w ZSRR, stąd stosowanie go w drodze analogii do osób przebywających na terenie Niemiec jest niedopuszczalne. W tym zakresie więc stanowisko Sądu jest nietrafne, co zasadnie podnosi rewizja nadzwyczajna.

Jak to jednak wyżej podano Elżbieta R. urodziła się i pozostawała w niemieckim obozie jenieckim w okresie od 6 stycznia 1945 r. do 9 maja 1945 r., gdzie osadzona była jej matka - uczestnik Powstania Warszawskiego. Zbadania wymagało więc, czy było to miejsce odosobnienia, w którym warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa.

Trafnie podnosi rewizja nadzwyczajna, że nadzór nad obozami jenieckimi w Niemczech od 25 sierpnia 1944 r. przejął Reichsfuhrer SS. Przebywanie w takim miejscu odosobnienia stanowi okres podlegania represjom wojennym (art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy). Warunki pobytu w takich obozach w tym czasie nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone były w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa.

Ustawa o kombatantach traktuje w taki sam sposób przebywanie w hitlerowskich więzieniach, ośrodkach zagłady i miejscach odosobnienia organizowanych i nadzorowanych przez władze hitlerowskie, jak przebywanie w więzieniach, łagrach na przymusowym zesłaniu i deportacji w ZSRR. Nie ma podstaw do różnicowania uprawnień osób ze względu na miejsce ich przebywania, ale nie oznacza to, iż dopuszczalne jest w tym zakresie stosowanie analogii.

Ostatecznie więc przyjąć należy, że osoba która urodziła się i przebywała w obozie jenieckim nadzorowanym przez władze bezpieczeństwa Trzeciej Rzeszy Niemieckiej, podlegała represjom wojennym w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o kombatantach. Dlatego wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Białymstoku, jest w swej istocie trafny, mimo iż podana w nim podstawa prawna nie jest właściwa.

Z tych względów należało oddalić rewizję nadzwyczajną (art. 421 § 1 KPC) [...]

=====